

Використання інноваційних методик у монографічному вивченні творчості Лесі Українки на уроках літературного читання

У статті висвітлено особливості формування у здобувачів освіти наскрізних навичок, які притаманні базовим ключовим компетентностям. Наголошено, що критичне мислення, робота в команді, вміння спілкуватися, творчість, емпатія, здатність приймати рішення, висловлювати власну думку є основою компетентнісного підходу в сучасному освітньому процесі, що покликаний забезпечити інтеграцію учнів у суспільство, виховати особистість із національною свідомістю. Розглянуто питання оновлення змісту літературного читання молодших школярів; особливості впливу на розвиток особистості наскрізних тем і жанрів, які формують початки системного критичного мислення; залучення сучасної української художньої літератури у вивченні монографічних тем, біографічного матеріалу на прикладі вивчення життя й творчості Лесі Українки. Читацька грамотність визначена як спільний результат трьох взаємопов'язаних суб'єктів: читача, тексту й завдання. Ці три виміри взаємодіють у широкому соціокультурному контексті, тому розглянуто аспекти організації форм читацької діяльності молодших школярів, формування ключових компетентностей, у тому числі літературної компетентності на уроках літературного читання; можливості поєднання сучасного художнього твору з біографічним матеріалом письменниці; стимулювання учнів до розвитку критичного мислення, формування світоглядних уявлень, власного бачення, інтерпретацію під час читання художньої літератури; використання інноваційних методик (графічний метод «Знаю–хочу знати–взнав», методи «Читання із зупинками», «Робота в малих групах», «Асоціативний куц», інсценізація та інші) на уроках літературного читання; особливості формування творчої співпраці викладача й учнів. З'ясовано, що мотивація до читання спонукає молодших школярів приймати рішення про доцільність використання нових знань. Доведено, що в умовах особистісно орієнтованої професійної підготовки здобувачів освіти зростає роль самопізнання, самоідентифікації, самоосвіти.

Ключові слова: Леся Українка, монографічний підхід, методи, читацька компетентність, літературне читання, повість-казка, емпатія, критичне мислення.

Концепція Нової української школи орієнтована на формування у здобувача освіти десяти ключових компетентностей. Визначено спільні для всіх компетентностей такі наскрізні навички, як критичне, аналітичне мислення, робота в команді, вміння спілкування, творчість, емпатія, прийняття рішень та ін. [2]. Беззаперечним є одне: вимоги до освіченості людини зростають з кожним роком, тому й актуальним залишається уміння навчатися, пошук та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок. Розвиток технологій швидко змінив характер того, як люди читають та обмінюються інформацією в побуті й на роботі, інтерпретується поняття читацької грамотності. Раніше першочерговий та основний інтерес щодо рівня читацької грамотності здобувача освіти був зосереджений на його здатності розуміти, тлумачити

й осмислювати конкретні тексти. Ці навички не втрачають своєї важливості. Здатність виявити будь-які види інформації, знайти доступ до них, зрозуміти їх та осмислити становить невід'ємну ознаку освіченої людини сучасного суспільства. Високий рівень читацької грамотності є передумовою для плідної участі в більшості сфер дорослого життя сучасного школяра. Тому освітні цілі продовжують корегувати акценти в навчанні сучасної людини. Реальність вимагає від викладачів пробуджувати і зміцнювати творчі сили дитини, тому починати розвивати наскрізні навички необхідно якомога раніше. Бо чим дорослішою стає людина, тим складніше їй сприймати нове й відмовлятися від засвоєних і роками перевірених способів поведінки, піддавати їх сумніву. Притча про слоненя і мотузку залишається актуальною й на сьогодні. Дорослі, яких не навчили критично мислити, не роблять жодної спроби змінити власний спосіб міркування.

Останні теорії читацької грамотності наголошують на тому, що «читання не відбувається у вакуумі»: читацька діяльність у повсякденному житті людей умотивована конкретними цілями й завданнями. Читання як когнітивна навичка передбачає пізнавальні читацькі інтереси. Мотивація спонукає читачів приймати рішення про доцільність використання нових знань.

Читацьку грамотність визначають як спільний результат трьох взаємопов'язаних суб'єктів: читача, тексту й завдання. Ці три виміри взаємодіють у широкому соціокультурному контексті, тобто в різноманітних ситуаціях, де виникає потреба в читанні. Насаму читацьку діяльність впливають формат тексту, складність використаної мови, обсяг твору тощо. Читання є багатоманітною діяльністю, яку провадять у різних життєвих сферах. Початкова школа формує читача, але цього недостатньо: вона повинна виховувати активного читця, який міг би не просто самостійно прочитати книгу і висловити свою думку про неї, а й мав би потребу систематичного читання, користувався б довідковою літературою (енциклопедіями, словниками, довідниками тощо). Усі ці навички формуються на уроках літературного читання.

У літературних джерелах «читацька компетентність» аналізується, починаючи з кінця 70-х років минулого століття. Свого часу В. Сухомлинський наголошував на тому, що у роботі з дітьми важливо зосереджуватися на їх вікових особливостях; традиції вивчення художньої літератури у школі аналізуються у працях В. Водовозова і М. Соколова; психологічним аспектам процесу навчання й читацької діяльності присвячено роботи О. Никифорової, С. Рубінштейна, І. Якіманської; формування культури читання й різноманітні аспекти читацького сприймання під час аналізу художніх творів досліджували Є. Пасічник, Н. Волошина, Є. Вокальчук та ін.;

педагогічні проблеми навчання читання та уроків літературного читання розробляли В. Мартиненко, В. Науменко, О. Савченко та інші.

Детально розроблені і сформовані сучасні рекомендації міністерства освіти стосовно читання дітьми й підлітками – читання є багатоманітною діяльністю. Знання, вміння і навички формуються у молодших школярів перш за все на уроках літературного та позакласного читання, коли учні працюють з текстом, аналізують його. Однак читацька діяльність дитини виходить далеко за межі освітнього процесу і «знаходить своє об'єктивне вираження до книжки взагалі і в умінні думати над книжкою під час вибору, під час читання першої фрази і першого слова, це творче осмислення прочитаного після того, коли книжка закрита» [4].

Читацька компетентність – це не лише власне навичка читання, але й уміння та навички, знання й цінності, завдяки яким учень зможе здійснювати пошук у тексті потрібної інформації, аналізувати її, інтерпретувати, оцінювати та застосовувати для вирішення пізнавальних завдань. У методичному аспекті читацька компетентність молодшого школяра – це володіння комплексом читацьких знань, умінь і навичок, ціннісних ставлень учнів, які надають можливість учневі свідомо здійснювати пошук книг, відбір інформації для вирішення навчально-пізнавальних завдань і виявляються у процесі сформованості повноцінної навички читання, розуміння текстів різних жанрів, обізнаності з колом читання (доступного дітям цього віку), сформованості особистісних ціннісних суджень щодо прочитаного [3, с. 97]. Отож, можна зробити висновок, що читацька компетентність інтегрує такі компоненти: когнітивний (знання); комунікативний (слухання, читання, говоріння, письмо); ціннісний (оцінні судження і ставлення учня до прочитаного); діяльнісний (уміння, навички, способи діяльності); особистісно-творчий (мотиваційно-ціннісні ставлення, прагнення особистості до навчання, пізнання і діяльності).

Мета статті полягає в обґрунтуванні доцільності використання інноваційних методик у монографічному вивченні творчості Лесі Українки з метою формування пізнавальної, комунікативної, читацької компетентностей молодших школярів.

Уроки літературного та позакласного читання – це невід'ємна складова курсу культури читання у початковій школі. Основною метою позакласного читання в молодших класах є формування в учнів стійкої потреби самостійного й осмисленого читання, потреби й бажання систематичного читання книг, спираючись на знання й навички. Досягти цієї мети можна лише на основі вироблення у школярів позитивного ставлення до читання за власною ініціативою.

У 1–2 класах молодших школярів навчаються правильно і добре читати, працювати з книжкою. Необхідно прищеплювати любов до самої книжки, до різних жанрів літератури: казки, байки, оповідання тощо. У 3–4 класах уже необхідно продовжувати формувати навички та потребу самостійно і свідомо вибирати й осмислено читати доступні дитячі книжки. Дуже важливо для молодших школярів усвідомити й зрозуміти, що читання – це один із видів культурного та змістовного проведення дозвілля, а не лише обов'язок учня. Книга – новий друг, нове знайомство, нові відкриття. Саме формування читацьких умінь сприяє розвитку пізнавальних інтересів, усного мовлення. Важливо навчити читача цілеспрямованому, активному читанню. Відкрити йому ще один секрет читання – ним можна насолоджуватися: поезію читаємо по словах і рядках; твори історичного змісту – реченнями; оповідання, казки, повісті – абзацами; дитячі пригоди та детективи – сторінками, аби не пропустити цікаві події, зрозуміти, а головне – поділитися новими знаннями з друзями.

Однією із функцій читання є пізнавально-інформаційна, тому на сторінках підручників діти прочитають чимало творів про історію нашого народу, нашої Батьківщини. Лінійно-концентричний підхід реалізується у відборі творів і структуруванні інших тем, найважливіших для літературного і морального розвитку учнів. У змісті читання молодших школярів переважають наскрізні теми і жанри, які формують початки системного мислення. Наскрізною є тема краси та багатства української мови, виникнення писемності у світі та в Україні, розвиток друкарства, створення книги, історія бібліотечної справи. Цей тематичний блок веде дитяче мислення й уяву від слова до книги, у світ життя сучасної дитини (школа, дружба, пригоди, захоплення, творчість), природи і людини [4]. Не менш важливим є запровадження у наскрізних темах монографічного підходу у доборі і структуруванні навчального матеріалу. Подання відомостей про авторів передбачає підбірку найважливіших відомостей про життя і творчість письменників, мотивацію до самостійного читання їхніх творів, залучення до елементарної пошукової пізнавальної та краєзнавчої роботи літературного характеру.

З творчістю деяких авторів молодші школярі мають можливість ознайомитися у 1–4 класах. Це твори Т. Шевченка, Л. Українки, М. Рильського, Л. Костенко, М. Сингаївського, В. Сухомлинського та ін. Неодноразові «зустрічі» з авторами і творами, що мають великий виховний і розвивальний потенціал, безумовно, сприяють літературній освіченості і загальному розвитку учнів. Важливу роль відіграють

нетрадиційні уроки-сходинки монографічного вивчення творчості письменників з позиції розвитку пізнавальної активності молодших школярів. Тому що інтерес – позитивна емоція, яка, перетворюючись в емоційну рису, стає мотивацією навчання. Прагнення дізнатися нове, мотивоване інтересом, приємне для школярів, бо вони – нові, творчі, оригінальні, викликають радість. Наслідок цього – почуття впевненості у собі, задоволення своєю роботою.

На уроках монографічного вивчення творчості письменника саме вчитель стимулює учнів до розвитку критичного мислення під час читання художніх творів. Адже такі уроки передбачають не лише сприйняття інформації про автора як митця, але й уявлення про людину в різні часи (дитинство, юність, зрілість), формування світогляду і власного бачення, інтерпретацію, аналізу його творів, ставлення до прочитаного. Учні задумуються над тим, що нового вони дізналися, порівнюють із тим, що вже було відомо, дискутують про зміст прочитаного, таким чином навчаються самостійно досліджувати матеріал, конструювати власні знання й уміння. Читання активізує та збагачує словниковий запас учнів, формує в них образне мислення, уяву, фантазію, які супроводжуються словесною творчістю та мовленнєвою активністю.

Інтерес до творчості автора через ознайомлення з біографічними фактами є одним з ефективних засобів навчання, а систематичне використання додаткових біографічних матеріалів, фактів життя і творчості письменника за правильної організації та планування освітнього процесу сприятиме формуванню стійкого інтересу до читання. Ефективними шляхами реалізації цих завдань є використання в інноваційних методик навчання в межах традиційної системи.

Розглянемо практичне використання технології розвитку критичного мислення на монографічних уроках, присвячених вивченню творчості Лесі Українки. Актуальним для вивчення біографічного матеріалу, поезії та прози письменниці на уроках літературного читання як у 2, 3 так і 4 класах буде графічний методичний прийом «Знаю – хочу знати – взнав». Мета методу – навчити графічної організації, логічного та змістовного структурування матеріалу, формулювання запитань, аналізу знань школярів. Метод можна застосовувати у будь-якій структурній частині уроку. Разом з учнями складаємо таблицю з трьох колонок: «Знаю – хочу знати – взнав». До ознайомленням з темою уроку, змістом твору, ми запропонуємо заповнити першу колонку «Знаємо». Додатково можна використовувати фото- й відеоматеріали (зображення пам'ятника письменниці, дитячі родинні світлини). Цікавим об'єктом

дослідження на уроці буде повість-казка про дитинство та юність Лесі Українки Євгена Білоусова «Лесина пісня». Твір знайомить читача з дитячими та юнацькими роками видатної української письменниці. Жанр казки дає можливість авторові призначити головними персонажами розповіді Пісню, Колядку, Слово, Вишиванку, Загадку, Крашанку: *«А за старших були в них Слово та Пісня»* [1, с. 6]. Історія та легенди Луцька, землі Волинської мережують з легендами, історіями, подіями роду Косачів. *«Предки по батькові з давньої давнини жили в Боснії. Належали Косачі до поважного роду <...> Пішли Косачі в чужі краї шукати долю <...>. А Петро Косач у XVII столітті опинився в Україні. Осіли його діти та онуки на Чернігівщині. Тут і народився Петро Антонович Косач <...>»* [1, с. 8]. Розказує Пісня історію роду і Драгоманових: *«Предки Ольги Петрівни мають грецьке коріння. Один із того давнього роду прийшов у XVII столітті в Україну. Пристав до коша запорозького. І був він такий розумний і сміливий, що помітив його Богдан Хмельницький.*

- *Запрошую тебе на службу, – каже Хмельницький.*
- *Чи згоден ти при моєму війську бути драгоманом, тобто перекладачем?*
- *Згоден.*

І з тої пори і за ним, і за його дітьми пішло прізвище Драгоман. А з часом воно змінилось на Драгоманов <...>» [1, с. 9].

Читач стає учасником усіх подій, знайомиться з родинними святами, народженням спочатку Михайла, згодом Лариси (Лесі). А Слово й Пісня поряд – розповідають та приказують народну мудрість. Леся Українка постає перед читачем і звичайною дівчинкою, водночас ми бачимо й те, що згодом формує особливу харизму письменниці. Школярам буде близьким образ дівчинки, її прагнення, бажання, пошуки, відкриття, спілкування зі світом природи, словом, піснею.

У родині Косачів було прийнято давати одне одному ласкаві домашні імена, прізвиська і давалися вони не лише дітям, але майже всім рідним людям та добрим знайомим. У родині дівчинку пестливо називали Лосею – від Ло(ру)ся. Ім'ям «Леся» маленьку Ларису Косач почали звати у п'ятирічному віці. Варіант імені Леся мав пестливі форми – Лесечка і Лесюнечка. У Лесі було двоє братів – Михайло й Микола – і три сестри – Ольга, Оксана, Ізидора. Діти жили дружно, багато часу проводили разом. Особливо ж тісними були стосунки Лесі з братом Михайлом, малими їх навіть називали одним ім'ям – Мишелосіє. Як і всі діти, Леся любила рухливі ігри, танці. Найвідданішим приятелем в усіх іграх був брат Михайло, він і верховодив, тому й забавки дітей були рухливі, швидкі, хлоп'ячі.

«В які тільки ігри не гралася Леся з друзями. Грали у «Вовка», «Залізного ключа», «Бобра» <...>» [1, с. 14]. Вони разом лазили по мотузяній драбинці, плавали, стрибали, бігали наввипередки, лазили по деревах, ліпили баб зі снігу. Грали також у Робінзона Крузо (Михайло був Робінзоном, а Леся – П'ятницею), в сербських юнаків і віл (русалок). Разом з Лесею дізнаються читачі про таємницю вишитих хрестиків-оберегів, орнаменти та захоплення маленькою Лесею вишивкою. Через діалоги мами з донею пізнавальний інтерес викликає розповідь про теплі й холодні кольори:

- *Але треба пам'ятати, Лесю, що підбирати колір – справжнє мистецтво. Зробиш помилку – всю роботу зіпсуєш. Не можна кольори теплі з холодними змішувати. Хіба що інколи.*
- *Як це теплі? Як це – холодні? – не розуміє дівчинка.*
- *А от подивись на червоний, жовтий чи оранжевий кольори. Що вони тобі нагадують?*
- *Сонце! Тепле сонце!*
- *Такі кольори нагадують літо. А холодна зима прикрашена...*
- *Синім та фіолетовим.*
- *Молодець Лесю! <...> [1, с. 31].*

Учні стануть активними учасниками подій в родині Косачів. Розповідь не лишень про Лесю Українку, а й про Ольгу Петрівну Косач – надзвичайну жінку, яка навчила своїх дітей любові до рідного краю, рідної мови, роду українському в той час, коли один із чорних царів хвалився: «Я вже всі школи українські позакривав» [1, с. 5]. Повість-казка наповнена великою кількістю уривків з народних пісень, поезій Олени Пчілки, Лесі Українки. «Після навчання у Києві та одруження Ольга Петрівна стала писати власні вірші. Народжувалися рядки, сповнені любові до чарівної волинської природи:

*Волинь незабутня, країно славутня!
У пишній красі ти красуєш!
Здавен твою бачу українську вдачу,
Здавен мою душу чаруєш!» [1, с.14]*

Через казку і «чорних царів» дізнаються читачі про історію українського Слова, Пісні, Приказки. Перший вірш Леся написала у 1880 році, коли її тітку Олену Антонівну заарештували в Петербурзі. Цей арешт був непорозумінням, а причина – неправильне тлумачення почутого, не ті слова, сказані не в тому місці, але наслідки

були сумні – заслання до Сибіру. Леся так гостро переживала арешт «тьоті Єлі», що невдовзі створила поезію «Надія»: « <...> *Котяться Лесині сльози...*

- *За що? Як там тобі на чужині? А губи шепочуть:*
- *Тримайся! Не втрачай надії. Я напишу про цю несправедливість!*

Ні долі, ні волі у мене нема,

Зосталася тільки надія одна:

Надія вернись ще раз на Україну,

Поглянуть іще раз на рідну країну <...>» [1, с. 17].

Пізніше сама Леся Українка зауважить, що початківський вірш доволі сумний як для дев'ятирічної дитини.

Школярі не лише мають можливість структурувати матеріал, які вони знають, але й можуть висловити власні бажання у колонці «Хочу знати». Про дівчинку Лесю, про братиків і сестричок, про ігри, мандрівки, що читали, чим захоплювалися. Формулювання запитань є одним із механізмів формування навичок критичного мислення. Можна з упевненістю сказати, що уміння ставити запитання сприяє активній позиції учня в освітньої діяльності, оскільки сприяє запам'ятовуванню нового матеріалу; вмінню виявляти логічну послідовність матеріалу, сюжету твору; знаходити головне; здійснювати самоперевірку правильності поставлених запитань і відповідей на них. Запитання є засобом стимулювання різних видів мислення. Важливо спочатку підтримувати цікавість і допитливість учнів, тому питання можуть бути абсолютно різними, як то: «Чи любила маленька Леся їсти морозиво?» Головне – допомогти дитині самій знайти відповідь на її запитання.

У методичній скарбниці педагога, який використовує інструменти критичного мислення, є класифікація запитань різного рівня таксономії Бенджаміна Блума. Це такі запитання, як: запитання на знання, запитання на розуміння, запитання на застосування інформації, запитання на аналіз, синтез, оцінювання. Повноцінна мисленнєва та пізнавальна діяльність базується на уміннях формувати такі питання. Запитання на знання сприяють тренуванню пам'яті, запитання на розуміння змісту, сутності явищ, подій, творів дуже важливі для виявлення зв'язків між фактами, ідеями, цінностями. А вибір навчального компоненту «чому навчати й коли» залишається за педагогом.

Після ознайомлення з матеріалом уроку, варто заповнити й колонку «Дізналися». Рефлексія дає можливість підвести підсумки роботи, зіставляючи зміст колонок. Застосування методу «Знаю – хочу знати – взнав» дає можливість згадати

учням те, що вони вже знають (або не знають); навчитися правильно формулювати власні запитання, засвоїти нові знання.

Метод «Читання із зупинками» вчить школярів уважно слухати або активно читати. Учні висловлюють припущення щодо подальших подій у творі, самостійно розкривають причинно-наслідкові зв'язки взаємин персонажів, міркують разом з письменником, героями.

Основне завдання методу «Робота в малих групах» – навчити учнів колективної співпраці. Метод застосовується під час основної частини уроку, коли завдання потребує спільної роботи. Учні складають «Асоціативний кущ» – підбираючи до головного слова (героя казки, події) спочатку найстійкіші асоціації, а згодом другорядні. Від учителя залежатиме, якими засобами він допоможе сформувати літературні смаки учнів, їх уміння дати художньому твору правильну ідейно-естетичну оцінку, яка б ґрунтувалася не лише на безпосередньому сприйнятті «подобається/не подобається», а й на аналізі твору, вмінні свідомо й аргументовано визначати власну позицію.

Ефективним засобом інтерпретування літературного твору чи його частини є інсценізація, яка забезпечує глибше усвідомлення змісту прочитаного. Її організовують після того, як діти прочитають твір і зможуть висловити свої думки й враження стосовно твору.

Отже, уроки літературного читання є основою формування читацької культури, яка базується на стратегії використання інноваційних методик (методів та прийомів) у сучасному освітньому процесі. Інтерес до творчості Лесі Українки через ознайомлення з біографічними фактами – це ефективний засіб навчання, а систематичне використання цікавих біографічних матеріалів, фактів життя і творчості письменниці сприятиме формуванню стійкого інтересу до читання.

Література

1. Білоусов Є. Лесина пісня: повість-казка про дитинство та юність Лесі Українки. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. 112 с.
2. Закон України «Про освіту» № 2657-VIII від 18.12.2018. URL: <http://osvita.ua/legislation/law/2231/> (дата звернення: 21.01.2020).
3. Коваль Г. П., Іванова Л. І., Суржук Т. Б. Методика читання: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. 280 с.
4. Педрада: портал освітян України. Розвиток критичного мислення учнів – практичні поради. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2108-11-kompetentnostey-uchnya-pochatkovo-shkoli-chek-lst-dlya-vchitelya/> (дата звернення: 20.01.2020).
5. Путівник з розвитку критичного мислення в учнів початкової школи: метод. посіб. для вчителів / авт.-уклад.: О. І. Пометун, І. М. Сущенко. Київ, 2017. 96 с.

References

1. Bilousov Ye. Lesyna pisnia: povist-kazka pro dytynstvo ta yunist Lesi Ukrainky [Lesia's song: a fairy tale about Lesia Ukrainka's childhood and youth]. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan, 2009. 112 p. (in Ukrainian).
2. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [Law of Ukraine «On Education»]. URL : <http://osvita.ua/legislation/law/2231/> (in Ukrainian).
3. Koval H. P., Ivanova L. I., Surzhuk T. B. Metodyka chytannia [Methods of reading]. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan, 2008. 280 p. (in Ukrainian).
4. Pedrada: portal osvitan Ukrainy. Rozvytok krytychnoho myslennia uchniv – praktychni porady [Pedrada: portal of educators of Ukraine. Development of students' critical thinking – practical advice]. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2108-11-kompetentnostey-uchnya-pochatkovo-shkoli-chek-1st-dlya-vchitelya/> (in Ukrainian).
5. Pometun O. I., Sushchenko I. M. Putivnyk z rozvytku krytychnoho myslennia v uchniv pochatkovo shkoly [A guide to the development of critical thinking in primary school students]. Kyiv, 2017. 96 p. (in Ukrainian).

Svitlana Virsta, Tetiana Zhalko. The use of Innovative Methods in the Monographic Study of the Creative Work of Lesia Ukrainka in the Lessons of Literary Reading. The article highlights the features of the formation of students' cross-cutting skills, which are inherent in the basic key competencies. Critical, analytical thinking, teamwork, communication skills, creativity, empathy, the ability to make decisions, express their own opinions are the basis of a competency-based approach in the modern educational process, designed to integrate students into society, to educate individuals with national consciousness. The article studies the issues of updating the content of literary reading of junior schoolchildren under the condition of holistic primary school education and modern requirements for human education; features of influence on the development of personality through themes and genres that form the beginning of systemic critical thinking; involvement of modern Ukrainian fiction in the study of monographic topics, biographical material on the example of studying the life and work of Lesia Ukrainka. The activity aspect of reading is described as a special component of lifelong learning, as a variable set of knowledge, skills and strategies that the learner forms under different conditions through interaction with others and with society as a whole; special attention is paid to the variety of cognitive processes required for reading, as well as on their interactive nature. Reading as a cognitive skill involves cognitive reading interests. Motivation encourages readers to decide on the appropriateness of using new knowledge. Reading literacy is the joint result of three interrelated subjects: the reader, the text, and the task. These three dimensions interact in a broad socio-cultural context, so aspects of the organization of forms of reading activities of primary school children, the formation of key competencies, including literary competence in reading lessons; possibilities of combining a modern work of art with the biographical material of the writer; stimulating students to develop critical thinking, the formation of worldviews, their own vision, interpretation while reading fiction; features of formation of creative cooperation of the teacher and pupils. It is proved that in the conditions of personality-oriented professional training of students the role of self-knowledge, self-identification, self-education grows.

Key words: Lesya Ukrainka, monographic approach, methods, reading competence, literary reading, fairy tale, empathy, critical thinking.

Вірта Світлана Євгенівна – викладач-методист циклової комісії суспільних дисциплін Луцького фахового педагогічного коледжу комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради; <https://orcid.org/0000-0001-5507-5761>; renesvit@gmail.com
Жалко Тетяна Йосипівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри інформаційної діяльності та туризму Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»;